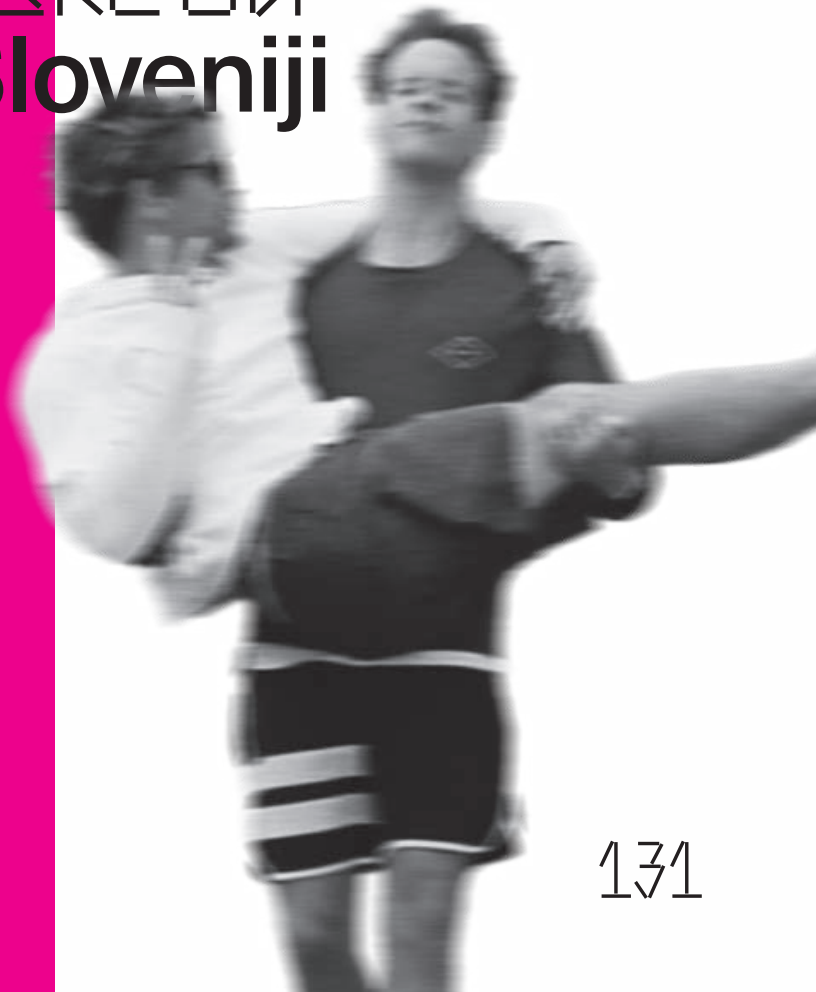

Na prehodu v odraslost

Poglavje 6

Tri desetletja
mladinskega
dela v Sloveniji

Nina Vombergar
Tomaž Deželan

Ključne prelompnice v razvoju mladinskega dela v Sloveniji

1990: ustanovitev Mladinskega sveta Slovenije

2004: vstop Slovenije v EU in dopolnitev nacionalnih programov na področju mladine z evropskimi programi

2005: Strategija urada RS za mladino na področju mladinske politike do leta 2010

2010: Resolucija Sveta EU in predstavnikov vlad držav članic o mladinskem delu

2010: Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju

2013: Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022

2017: Katalog standardov strokovnih znanj in spretnosti za Nacionalno poklicno kvalifikacijo mladinski delavec/mladinska delavka

2019: Strategija EU za mlade 2019–2027

2020: Resolucija Sveta EU in predstavnikov vlad držav članic o okviru za vzpostavitev evropske agende za mladinsko delo

Most med mladimi in širšo družbo: pomen, cilji in učinki mladinskega dela

Mladinsko delo je v Sloveniji pod tem imenom vedno bolj prepoznavno, a to poimenovanje se ni splošno pojavljalo že takoj po osamosvojitvi. To seveda ne pomeni, da mladinsko delo v devetdesetih letih ni obstajalo, le imenovalo se je drugače (Zupan, osebni intervju, 2021, 21. april):¹

V devetdesetih letih nismo imeli nobene definicije mladinskega dela, imeli smo primere dobre prakse, ampak ti primeri so bili bodisi prosto-voljno delo bodisi mladinske brigade bodisi mladinsko politično delo bodisi socialno delo z mladimi. Vse drugo, samo mladinsko delo ne. Šele kasneje se je začelo razmišljati o tem, kaj je mladinsko delo.

Danes se definicije med drugim strinjajo v tem, da mladinsko delo povezuje mlade, lokalno skupnost in širšo družbo. Naslavlja potrebe mladih, omogoča mladim, da so slišani ter jih opremlja z izkušnjami, znanji in veščinami. Ob tem se mora mladinsko delo nenehno razvijati in odzivati na družbene razmere in spremembe, pri čemer je bistveni poudarek na prilagajanju potrebam mladih v danem prostoru in času. In predvsem, mladinsko delo mlade spodbuja, da se vključujejo v družbo kot aktivni državljani.

Cilji mladinskega dela so povezani tako z osebnim razvojem posameznika kot tudi z vzpostavljanjem družbene kohezije in družbenim razvojem. Cilji na ravni posameznika se med drugim nanašajo na spodbujanje emancipacije, opolnomočenja, razvijanja odgovornosti, sodelovalnega duha in prevzemanja pobud (Coburn, 2011; Devlin in Gunning, 2009; Lee, 1999; YouthLink Scotland, 2017). Na družbeni ravni se cilji nanašajo na spodbujanje aktivne participacije, vključenosti, globljega razumevanja družbenih odnosov, izzivov in problemov ter na preventivo (prav tam). Mladinsko delo mladim nudi priložnosti za neformalno učenje, preizkušanje znanja v praksi in možnosti vplivanja na skupnost in na družbo, v kateri živijo in delujejo. Na kratko, mladinsko delo mlade spodbuja k oblikovanju in izražanju lastnega mnenja ter jih spodbuja k aktivni participaciji v družbi. »Je torej proces učenja, ne le za mlade, temveč za družbo kot celoto« (Evropska listina o lokalnem mladinskem delu, 2019).

Ciljna skupina mladinskega dela so seveda mladi. Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju kot mlade opredeljuje posameznike med 15. in dopolnjenim 29. letom starosti. Na to starostno definicijo mladih se naslanjajo tudi ukrepi ter (so)financiranje programov in projektov za mlade na državni in evropski ravni. Mladi kot posamezniki znotraj te starostne skupine pa so heterogena skupina, zaradi česar imajo tudi različna zanimanja in potrebe. Od posamezne aktivnosti in organizacije znotraj mladinskega dela pa je odvisno, ali so ciljna skupina vsi mladi ali pa specifična skupina znotraj mladih. Vizije in poslanstva mladinskih organizacij so sicer pogosto povezana z naslavljanjem izzivov specifične skupine mladih oziroma z naslavljanjem specifičnih izzivov, ki so izpostavljeni s strani financerjev mladinskega dela. Resolucija Nacionalnega programa za mladino 2013–2022 daje poseben poudarek tudi mladim z manj priložnostmi, med drugim v povezavi z mladinskim delom.

Na prehodu v odraslost

¹ Vir na voljo pri avtorju; velja za vse osebne intervjuje.

Za izvajanje mladinskega dela so potrebni primerni prostori, in sicer v vseh naseljih oziroma okoljih, kjer bivajo mladi. Mladinsko delo namreč naslavlja potrebe, želje in izzive mladih na načine, ki jih formalni izobraževalni sistem in druge organizacije ne morejo in marsikdaj tudi ne znajo. Povedano drugače, prostori za izvajanje mladinskega dela bi morali biti na voljo vsem mladim, ne glede na lokacijo njihovega bivanja. Toda – glede na obstoječo infrastrukturo – imajo nekateri mladi v Sloveniji veliko več priložnosti za preživljanje časa v mladinskih centrih in drugih mladinskih organizacijah kot drugi, ki zaradi lokacije njihovega bivališča te priložnosti *sploh nimajo*. Podatki raziskave Mladina 2020 so pokazali, da 44,2 odstotka mladih nikoli ne obiskuje zbirališč mladih kot so mladinski centri, študentski klubi, zbirališča mladih ipd., nadaljnjih 30 odstotkov mladih pa te prostore obiskuje manj kot enkrat na mesec. Za primerjavo naj omenimo – glede na to, da se Slovenija po nekaterih podatkih umešča v sam vrh kvadrature nakupovalnih centrov na prebivalca –, da dobri dve tretjini oziroma 67,2 odstotka mladih vsaj enkrat mesečno zahaja v nakupovalne centre za namene preživljanja prostega časa. Na vprašanje, koliko je v njihovem kraju možnosti za kulturno udejstvovanje mladih v mladinskih centrih ali drugih zbirališčih mladih, pa dobra tretjina oziroma 36,2 odstotka mladih odgovarja, da »premalo« (Mladina 2020). Iz teh ugotovitev lahko tako razberemo, da je dostopna lokalna infrastruktura pomemben dejavnik tega, kje bodo mladi preživljali svoj prosti čas.

Mladinsko delo se odziva tako na potrebe posameznic in posameznikov kot tudi na širšo družbeno realnost, kar se izkazuje tudi skozi njegovo prakso. Temelji na načelih prostovoljne udeležbe mladih ter je organizirano in izvedeno skupaj z mladimi, včasih pa celo izključno s strani mladih, prispeva k osebnemu in socialnemu razvoju mladih, spodbuja mlade h kritičnemu razmišljanju in aktivnemu delovanju ter temelji na dostopnosti, enakosti in opolnomočenju mladih (Lee, 1999; Devlin in Gunning, 2009; Gormally in Coburn, 2014; YouthLink Scotland, 2014; Edinburgh Youth Work Consortium, 2015; Brady, Canavan in Redmond, 2016; de St Croix, 2019; Evropska listina o lokalnem mladinskem delu, 2019). Mladinsko delo je vnaprej načrtovana dejavnost z opredeljenimi pedagoškimi cilji, ki pa se dosegajo skozi metode neformalnega in priložnostnega učenja (prav tam) ter je sestavljeno iz metodološko in vsebinsko raznolikih strukturiranih in nestrukturiranih dejavnosti (Brady in drugi, 2016; Brady in Redmond, 2017). Tako na lokalnem kot na nacionalnem nivoju je mladinsko delo pomemben prostor, kjer mladi pridobivajo informacije in nasvete (Devlin in Gunning, 2009) ter podporo pri reševanju osebnih težav (Dunne, Ulicna, Murphy in Golubeva, 2014).

Mladinsko delo pa je tudi področje, ki povezuje mlade z lokalno skupnostjo, pozitivni učinki mladinskega dela pa se kažejo tako pri mladih kot v skupnosti (Williamson, 2017). Mladinsko delo, ki deluje kot povezovalni člen med mladimi, izobraževalnimi institucijami in lokalno skupnostjo, namreč spodbuja razvoj tako (mladih) posameznikov kot lokalne skupnosti na splošno (Baizerman, 1996; Devlin in Gunning, 2009; YouthLink Scotland, 2017). Ponuja prostor za srečevanje različnih družbenih skupin, saj spodbuja raznolike aktivnosti in dejavnosti, ki vključujejo različne mlade in druge posameznike in skupine iz lokalne skupnosti. Take aktivnosti in dejavnosti so lahko povezane s kulturo, športom, osebnim in/ali socialnim razvojem, okoljevarstvom, podjetništvom, družbeno angažiranostjo itd. Tak prostor predstavlja vključujoča, varna in stimulatívna okolja, kjer se mladi prek strukturiranih aktivnosti razvijajo v odgovorne in aktivne državljane, ter

posledično prinaša možnosti razreševanja socio-ekonomskih problemov, ki se pojavljajo v lokalni skupnosti (Idecon, 2012). Podpora mladinskemu delu tako pomeni spodbujanje mladih, da se aktivno vključujejo v oblikovanje lokalnega in širšega okolja, »prav tako pa bi morali tudi organizacije, ki izvajajo mladinsko delo, obravnavati kot partnerje v civilnem dialogu, ki zadeva mlade in skupnost« (Deželan in Vombergar, 2019).

Mladinsko delo je področje, ki vpliva tako na mlade, vključene v mladinsko delo, kot tudi na skupnost in družbo, katere del so. Učinki mladinskega dela so raznoliki, saj se mladinsko delo ukvarja z raznolikimi področji, prav tako pa dosega različne ciljne skupine, od mladih na splošno do specifičnih skupin mladih. Učinke mladinskega dela lahko prepoznamo na ravni posameznika, kot vpliv na osebnostne lastnosti in profesionalni razvoj posameznika, in na ravni družbe, kar se zrcali v razvoju skupnosti in širše družbe ter tudi na gospodarskem razvoju (Lee, 1999; Devlin in Gunning, 2009; Dunne in drugi, 2014; Gormally in Coburn, 2014; Williamson, 2017; YouthLink Scotland, 2017; Zubulake, 2017; Lardier in drugi, 2018). Ko gre za učinke na osebnostne lastnosti posameznikov, se ti kažejo v obliki pridobivanja samozavesti, izboljšane samopodobe in optimizma glede prihodnosti; uspešnejših in bolj zadovoljujočih osebnih (formalnih in neformalnih) ter družbenih odnosov; pridobljenih izkušenj, ki spodbujajo k razumnejšemu presojanju in delovanju ter prevzemanju nadzora nad lastnim življenjem; ter bolj zdravega načina življenja zaradi informiranosti glede zdravih življenjskih navad in posledic rabe škodljivih substanc (prav tam). Ko pa gre za učinke na profesionalne značilnosti posameznikov, se ti kažejo predvsem v obliki znanja in veščin, pridobljenih onkraj formalnih učnih procesov; sposobnosti učinkovitega delovanja v skupinah; izboljšanih dosežkov v formalnih izobraževalnih okoljih; ter izboljšanih možnosti za zaposlitev (prav tam).

Mladinsko delo neposredno učinkuje tudi na skupnost v obliki aktivnejše participacije mladih v skupnosti in družbi; bolj odgovornega delovanja mladih v družbi; zavzemanje mladih za solidarnost (tudi medgeneracijsko), vključujočo družbo in enakost različnih družbenih skupin; spodbujanja občutkov varnosti in krepitve medosebnih odnosov na osebni ravni in na ravni skupnosti; ter manjše stopnje zlorab škodljivih substanc med mladimi (Lee, 1999; Strycharczyk in drugi, 2011; Schwartz in drugi, 2016; YouthLink Scotland, 2017). Ko pa gre za učinke na gospodarsko okolje, Idecon (2012) in Minton (2017) ugotavljata, da mladinsko delo tudi ustvarja nova delovna mesta; izboljšuje storitve na lokalni ravni; zaradi preventive znižuje pravosodne, zdravstvene in socialnovarstvene stroške; ter z različnimi programi povezuje mladinske organizacije, šole, lokalne skupnosti in organizacije zasebnega sektorja.

Institucionalni okvir in financiranje mladinskega dela v Sloveniji

Mladinsko delo se je začelo konceptualno razvijati v devetdesetih letih. Takoj po osamosvojitvi je bil leta 1990 ustanovljen Mladinski svet Slovenije (MSS), naslednje leto pa še Urad RS za mladino (URSM) pri Ministrstvu za šolstvo in šport. Na nacionalni in evropski ravni so se kmalu pojavile spodbude za oblikovanje programa za mladino, na lokalnih ravneh pa se je mladinsko delo razvijalo skozi mladinske organizacije in mladinske centre. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 so se programi mladinskega dela, ki jih je oblikoval Urad za mladino,

okrepili z evropskimi programi na tem področju. Prelomna točka za mladinsko delo v Sloveniji se je zgodila leta 2005, ko je URSM objavil petletno strategijo na področju mladinske politike, katere cilj je bil tudi izboljšanje pogojev za opravljanje mladinskega dela in izboljšanje njegove prepoznavnosti (Pazlar, 2009, 21–22). Praksa mladinskega dela se je v času do objave strategije razvijala skozi preplet praks mladinskih projektov iz časa pred osamosvojitvijo, hkrati pa se je prilagajala novim razmeram in aktualnim potrebam mladih. Ta je (po besedah iz Strategije Urada RS za mladino iz leta 2005) prehitela teorijo, kar je bilo takrat še vedno stanje na področju mladinskega dela. Urad v tem dokumentu tudi opazuje, da »slovenska mladinska scena deluje nekako pod vplivom aktivističnega zanosa, pionirskega dela in tudi vpliva karizmatičnih figur na prizorišču« (Urad RS za mladino, 2005).

Svet Evropske unije je v Resoluciji Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta leta 2010, mladinsko delo prepoznal kot organizirano delo, ki (Svet Evropske unije, 2010):

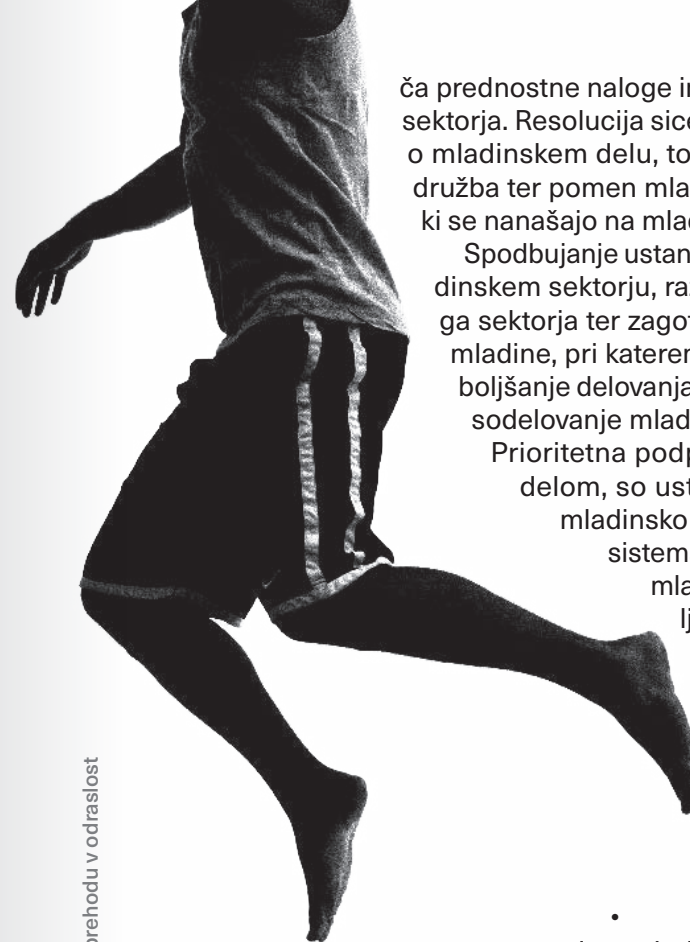
zajema obsežno področje socialnih, kulturnih, izobraževalnih ali političnih dejavnosti mladih, dejavnosti z mladimi in dejavnosti za mlade. /.../ [Je] del izvenšolskih dejavnosti in del posebnih dejavnosti v prostem času ter temelji na priložnosti in neformalnih učnih procesih ter prostovoljnem sodelovanju. Te dejavnosti in procesi /.../ se odvijajo pod vzgojnim in pedagoškim vodstvom strokovno usposobljenih ali prostovoljnih mladinskih delavcev in mladinskih vodij.

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS) iz leta 2010, ki je predstavljal pravno podlago za pripravo Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022, je omogočal nadaljnji razvoj mladinskega dela, prav tako pa tudi širitev mladinskega sektorja v Sloveniji. Z rastjo finančnih sredstev, namenjenih mladinskemu centrom, se je prispevalo h krepitvi mladinskega dela tako na nacionalni kot na lokalni ravni. Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (2010) je prvič v Sloveniji pravno opredelil mladinsko delo kot:

... organiziran[o] in ciljno usmerjen[o] oblik[o] delovanja mladih in za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve.

Ta opredelitev mladinskega dela je sicer v praksi sprožila različne definicije mladinskega dela, ki jih je dandanes v slovenskem prostoru skoraj toliko, kot je organizacij, katerih dejavnosti segajo v polje mladinskega dela. Kljub temu pa imajo različne definicije mladinskega dela nekatere skupne točke, kot so *učna izkušnja* (v okviru neformalnega in priložnostnega učenja), *načrtovan proces* (s predvidenimi učinki), *aktivna participacija* (mlade spodbuja k aktivnemu udejstvovanju v družbi) ter *osebni in socialni razvoj* (mladi, vključeni v proces mladinskega dela se preko njega tudi oblikujejo; Beočanin, 2011, 51–52).

Posebne nacionalne strategije za področje mladinskega dela Slovenija nima, pravni okvir mu določa Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju. Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 je v skladu z Zakonom o javnem interesu v mladinskem sektorju temeljni programski dokument, ki dolo-

Na prehodu v odraslost

ča prednostne naloge in ukrepe na področju mladinskega sektorja. Resolucija sicer ne vsebuje posebnega področja o mladinskem delu, to je omenjeno v področju Mladi in družba ter pomen mladinskega sektorja. Cilji Resolucije, ki se nanašajo na mladinsko delo so:

Spodbujanje ustanavljanja in razvoja organizacij v mladinskem sektorju, razvoja ključnih področij mladinskega sektorja ter zagotavljanje delovanja neorganizirane mladine, pri katerem je pričakovani razvojni učinek izboljšanje delovanja mladinskega sektorja in povečano sodelovanje mladih pri upravljanju družbenih zadev.

Prioritetna podpodročja, povezana z mladinskim delom, so ustvarjanje kapacitet za kakovostno mladinsko delo in vzpostavitev nacionalnega sistema usposabljanja in izobraževanja za mladinske delavce in mladinske voditelje. Relevantna kazalnika sta število oseb, ki pridobijo kvalifikacijo za mladinskega delavca po izobraževalnih programih ali delih programov visokošolskih institucij, po spolu; in vzpostavljen nacionalni sistem usposabljanja za mladinske delavce in mladinske voditelje.

- Spodbujanje vključevanja v mednarodno mladinsko delo in učnih mobilnosti v mladinskem delu ter njihova krepitev, katerega pričakovani razvojni učinek je okrepljena mobilnost mladih znotraj mladinskega sektorja. Kazalniki, povezani z mladinskim delom, so: število mladih, ki so bili vključeni v programe mobilnosti neformalnega izobraževanja; število nacionalnih shem za spodbujanje mednarodnega sodelovanja v mladinskem sektorju in spodbujanje učne mobilnosti v mladinskem delu s posameznimi državami ali posameznimi ciljnimi skupinami mladih; število programov spodbujanja lokalnih enot k vključevanju v mednarodno mladinsko delo in izvajanje učnih mobilnosti, ki jih izvajajo nacionalne mladinske organizacije; število mednarodnih aktivnosti usposabljanja na področju mladinskega dela, ki potekajo v Sloveniji; in število mladinskih voditeljev in delavcev, ki so v posameznem letu sodelovali na takšnih usposabljanjih (bodisi v Sloveniji ali tujini).
- Okrepitev segmenta raziskav in analiz na področju mladine, katerega pričakovani razvojni učinek je zagotovitev dolgoročnega in stabilnega raziskovanja mladine. V okviru prioritetnega podpodročja, ki predpostavlja vzpostavitev nacionalne organizacije za raziskovanje mladine, se pojavlja tudi kazalnik, ki se nanaša na število analiz in raziskav, ki analizirajo in vsebinsko vrednotijo učinek mednarodnega mladinskega dela in učnih mobilnosti v mladinskem delu.
- Izboljšanje kompetenčne opremljenosti mladih, katerega pričakovani razvojni učinek je zagotovitev lažjega vstopanja mladih na trg delovne sile. Eno izmed

prioritetnih podpodročij se nanaša na vzpostavitev celostnega priznavanja neformalnih oblik znanj in izkušenj ter povezovanje formalnega in neformalnega izobraževanja. Kazalniki pri tem prioritetnim podpodročju pa so: uvrstitev problema nepriznavanja neformalno pridobljenih znanj in spretnosti na dnevni red političnega odločanja; uvedba statusa mladinskega delavca ali mladinskega voditelja na srednjih šolah in fakultetah (po zgledu statusa športnika, kulturnika); upoštevanje aktivnega sodelovanja v organizacijah v mladinskem sektorju kot del opravljenih obveznih izbirnih vsebin v šolah.

Predlog nove Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2023–32 omenja mladinsko delo v okviru področja Mladi in družba. Cilji, ki se nanašajo na mladinsko delo, med drugim odražajo prizadevanja sektorja za razvoj kakovostnega mladinskega dela v sklopu bonskega procesa, ki si prizadeva za implementacijo Evropske agende za mladinsko delo.

- Spodbujanje in razvoj kakovosti v mladinskem delu, katerega pričakovani razvojni učinek je, da na podlagi udeležbe v kakovostnem mladinskem delu mladi pridobijo dodatne kompetence. V okviru tega cilja se predvideva tudi izvedba raziskave na temo učinkov mladinskega dela, določitev standardov kakovosti v mladinskem delu, vzpostavitev beleženja aktivnosti in spremljanja učinkov mladinskega dela.
- Prepoznavanje in priznavanje mladinskega dela, katerega pričakovani razvojni učinek je uveljavljanje koristi mladinskega dela. Predvidene aktivnosti in ukrepi so med drugim preko medijev seznanjanje javnosti o projektih in aktivnostih v mladinskem delu, spodbujanje lokalnih skupnosti za vlaganje v programe mladinskega dela, spodbujanje sodelovanja organizacij mladinskega sektorja in šol ter promocija NPK.
- Krepitev financiranja programov mladinskega dela, katerega pričakovani razvojni učinek je povečano vlaganje v programe mladinskega dela, ki bo omogočilo več mladim sodelovanje pri pripravi, izvajanju in vrednotenju mladinskega dela.

V okviru implementacije Evropske agende za mladinsko delo je bila ustanovljena tudi Državna strokovna delovna skupina za dvig kakovosti in prepoznavnosti mladinskega dela, ki je pripravila in z organizacijami mladinskega sektorja uskladila strateški načrt za obdobje 2022–2027/32. Krovni cilji strateškega načrta so:

- Spodbujanje in razvoj kakovosti v mladinskem delu, ki si prizadeva za poglobljeno razumevanje kakovosti v mladinskem delu, ki izhaja iz skupnosti praks mladinskega dela in sledi okviru Deklaracije 3. konvencije o mladinskem delu. Kakovost v mladinskem delu naj bi bila opredeljena kot cilj tudi v NPM. Nadalje želi jasno začrtati, kaj so učinki mladinskega dela, in na podlagi tega vzpostaviti kriterije/standarde za izvajanje in spremljanje mladinskega dela ter vzpostaviti brezplačni enotni sistem beleženja aktivnosti in spremljanje učinkov mladinskega dela. Cilj predvideva tudi izvedbe izobraževanj in usposabljanj na to temo. Prizadeva si vzpostaviti podporno okolje za izvajanje kakovostnega mladinskega dela na nacionalni in lokalni ravni ter spremljati kakovost in krepitev prepoznavnosti mladinskega dela.
- Prepoznavanje in priznavanje mladinskega dela, ki si prizadeva za prepoznavnost mladinskih organizacij in programov mladinskega dela med mladimi in za povečano udejstvovanje mladih v mladinskem delu. Prav tako si prizadeva, da bi formalno izobraževanje prepoznalo dodano vrednost povezovanja z mladim-

skim delom. V tem delu je predvideno tudi komuniciranje učinkov mladinskega dela različnim deležnikom. Cilj se nanaša tudi na prizadevanje za prepoznavanje vrednosti in podporo mladinskemu delu s strani zasebnega sektorja. Nadalje naj bi bilo mladinsko delo ločeno od ostalih podobnih področij prepoznano s strani odločevalcev. Prav tako si prizadeva za opolnomočenost mladinskih delavcev in mladinskih organizacij za predstavljanje učinkov mladinskega dela in za cenjenost poklica mladinskega delavca.

Urad RS za mladino že od svojih začetkov sofinancira mladinsko delo. Dodeljevanje sredstev mladinskemu delu in programom mladinskega dela s strani Urada za mladino poteka preko javnih pozivov za sofinanciranje mladinskega dela. Za primerjavo, v letu 2007 je bilo v okviru javnega poziva Urada za mladino mladinskemu delu namenjenih 1,36 milijona evrov, v letu 2010 pa je bilo mladinskemu delu prek poziva namenjenih 1,42 milijona evrov. Leta 2014 je bilo mladinskemu delu namenjenih le 1,01 milijona evrov, kar je najnižje financiranje v zadnjih petnajstih letih. Od leta 2015 naprej pa je javni poziv objavljen vsaki dve leti (torej za 2016/17, 2018/19, 2020/21, 2022/23 in 2024/25), sredstva zanj pa se tudi postopno zvišujejo. Poziv za leti 2016/17 je mladinskemu delu letno dodelil 1,2 milijona evrov, poziva za leti 2018/2019 in leti 2020/21 pa 2,9 milijona evrov, torej 1,45 milijona evrov letno, kar je primerljivo s sredstvi, ki so se na letni ravni dodeljevala mladinskemu delu pred desetletjem. S pozivom za leti 2022/23 so se sredstva ponovno zvišala in sicer na 1,925 milijona evrov letno (3,83 milijona evrov za obe leti). Aktualni razpis (za leti 2024/25) namenja mladinskemu delu skupno 3,68 milijona evrov, torej 1,84 milijona evrov letno.

Število prijav na javne pozive s strani nacionalnih mladinskih organizacij je v večini primerov od leta 2007 naprej skladno s številom financiranih programov nacionalnih mladinskih organizacij. V tem obdobju se je na poziv prijavljalo od enajst do štirinajst nacionalnih mladinskih organizacij, le dvakrat pa kakšna izmed njih na razpisu ni bila uspešna. Najvišja povprečna višina prejetih sredstev v tem obdobju je bila leta 2015 (24.167 evrov), najnižja pa v letu 2008 (13.846 evrov). Število prijav na razpis s strani mladinskih centrov se je od leta 2007 naprej gibalo med 52 in 70. Prijavitelji so bili v celoti uspešni leta 2010, največja selekcija pa se je zgodila 2012, ko je bilo uspešnih 54 od 62 prijaviteljev. Najvišja povprečna višina prejetih sredstev v tem obdobju je bila v letu 2007, in sicer 11.895 evrov, najnižja pa v letu 2014, in sicer 9.737 evrov. V zadnjih petih pozivih je bilo za vse programe mladinskega dela skupno razdeljenih: 2,40 milijona evrov (v letih 2016/17), 2,90 milijona evrov (v letih 2018/19), 2,88 milijona evrov (v letih 2020/21), 3,79 milijona evrov (v letih 2022/23) in 3,66 milijona evrov (v letih 2024/25). Konec leta 2023 je URSM objavil tudi javni razpis *Z mladinskim delom proti prekrarnosti mladih*, katerega cilj je izvedba usposabljanj za mladinske delavce s področja prekrarnosti ter informiranje mladih, organizacij v mladinskem sektorju in javnosti o tem problemu med mladimi, ozaveščanje mladih o pomenu delavskih in socialnih pravic ter nudenje svetovanja in podpore mladim. Načrtuje se vključenost 400 mladinskih delavcev in najmanj 6630 mladih. Javni razpis se izvaja v okviru Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji.

Druge večje možnosti za financiranje mladinskega dela so na voljo na evropskem nivoju, na primer prek razpisov Erasmus+: Mladina in Evropska solidarnostna enota, tudi prek Evropskega socialnega sklada in Evropskega sklada za regionalni

razvoj. Sistematičnih podatkov o tem, kolikšen del javnih sredstev se mladinskemu delu dodeljuje na lokalnih oziroma občinskih ravneh tako kot na državni ravni, niso na voljo. Sistem razdeljevanja državnih sredstev prek Urada za mladino neposredno izbranim organizacijam ter razdeljevanje evropskih sredstev prek nacionalnih agencij pa v praksi prinaša nevarnost. Ta se izkazuje v obliki tega, da se sredstva dodeljujejo organizacijam, ki so skozi leta postale večje pisanja prijav na tovrstne razpise, ne dosega pa nujno organizacij, ki bi lahko izvajale kakovostno mladinsko delo ne glede na večšine pisanja razpisov s strani njihovih kadrov in bi ga izvajale na območjih, kjer mladi nimajo toliko priložnosti. Rečeno drugače, mladi v vseh lokalnih kontekstih bi morali biti upravičeni do vključevanja v (lokalno) mladinsko delo, za kar bi bilo treba zagotoviti primerljiv delež sredstev za mlade v vsaki občini. Šarman tako meni, da bi občine nato razdelile sredstva za mladinsko delo med lokalne organizacije, ki ponujajo programe mladinskega dela: »Prenos evropskih in državnih sredstev na lokalni nivo je bistven. Vidim veliko priložnost, da država skupaj z občinami spremeni zakon o lokalni skupnosti in v obvezne naloge občine doda tudi mladinsko delo. Mladinsko delo se dogaja v lokalnem okolju. In tja mora priti denar« (Šarman, osebni intervju, 2021, 14. april).

Poleg tega se preizprašuje tudi to, kdo je upravičen do financiranja prek javnih pozivov Urada za mladino, na katerem lahko kandidirajo tako mladinski sveti kot tudi mladinski centri, mladinske organizacije in druge organizacije. Glede na širok nabor upravičencev in omejena finančna sredstva, teh sredstev za izvajanje mladinskega dela primanjkuje, obstajajo pa še drugi pomisleki v zvezi s tem. Šarman tako meni, da je financiranje zastavljeno preširoko in odpira dilemo, ki je povezana z mladinskimi sveti (prav tam):

V mladinskih svetih vodijo politiko v glavnem članice, ki so podmladki političnih strank. Tukaj gre za vprašanje dvojnega financiranja, saj bi morali politične podmladke po mojem mnenju financirati v okviru Zakona o političnih strankah in ne v okviru tega razpisa, ampak obstaja Zakon o mladinskih svetih, ki to [financiranje] omogoča. Tu smo [v Sloveniji] naredili osnovno napako, da nismo ločili mladinskih svetov, lokalnih skupnosti oziroma mladinskega sveta od ostalih mladinskih organizacij.

Poklic mladinskega delavca in kakovost mladinskega dela

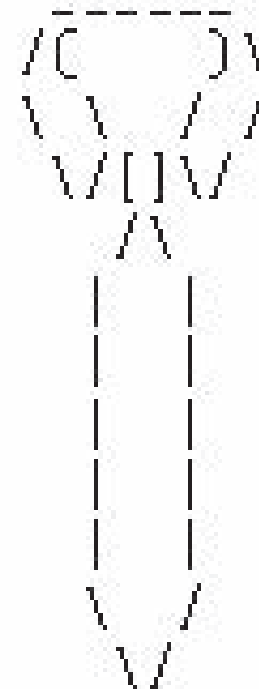
Mladinski delavci so tisti, ki povezujejo mlade, lokalno skupnost in izobraževalne institucije (Baldridge, 2018). To pomeni, da mladinski delavec spodbuja in krepi slišnost mladih v lokalni skupnosti, mladim skuša odpirati možnosti za soočanje v njej, hkrati pa mlade spodbuja k proaktivnemu delovanju v skupnosti in družbi. Gre za raznolike profile posameznikov, ki tudi ustrezajo raznolikim oblikam mladinskega dela.

V Sloveniji še ni akreditiranih javnih izobraževalnih programov oziroma usposabljanj za poklic mladinskega delavca, vendar lahko posamezniki od leta 2017 pridobijo Nacionalno poklicno kvalifikacijo (NPK) Mladinski delavec/Mladinska delavka. Poklicni standard zanj je bil s strani Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje sprejet leta 2016, s tem pa je bil mladinski delavec prepoznan kot poklic. Certifikat, ki ga lahko posamezniki pridobijo preko Nacionalne poklicne kvalifikacije, je priznan tudi na evropski ravni, za razvoj znanj in

spretnosti mladinskih delavcev pa je organiziranih precej usposabljanj in izobraževanj, ki jih organizirajo predvsem nacionalne (mladinske) organizacije. Mladinski delavci lahko s pomočjo različnih orodij beležijo z mladinskim delom pridobljene veščine in kompetence, a nacionalni mehanizem za njihovo prepoznavanje (še) ne obstaja. Slovenija namreč, kot zapisano zgoraj, še čaka na akreditirani izobraževalni program za pridobitev izobrazbe mladinskega delavca. Potreba po tovrstnem programu je prepoznana tudi v praksi. Kot poudarja naš sogovornik (Šarman, osebni intervju, 2021, 14. april) smo »dosegli nacionalno kvalifikacijo mladinski delavec. Po eni strani je to v redu, ampak ne vidim pa dodane vrednosti za mladinski sektor na tem področju. Bolje bi bilo, če bi imeli močen in konkreten program na fakultetah.«

Mladinski delavci v Sloveniji lahko svoje delo opravljajo bodisi v obliki različnih zaposlitev bodisi prostovoljno. Prostovoljci, ki opravljajo mladinsko delo, se sicer pogosto opredeljujejo kot mladinski voditelji. Ti se od profesionalnih mladinskih delavcev načeloma razlikujejo po tem, da so svoje znanje pridobivali (izključno) skozi neformalno izobraževanje. Nadalje mladinski voditelji načeloma delujejo v mladinskih organizacijah, torej organizacijah, ki so nastale na pobudo mladih, medtem ko profesionalni mladinski delavci delujejo (tudi) v organizacijah za mlade, torej organizacijah, ki so nastale na podlagi potreb mladih v družbi, ki jih prepoznava odrasli. Poleg tega so mladinski voditelji načeloma usmerjeni v vodenje mladinskih projektov in mladih, medtem ko so profesionalni mladinski delavci usmerjeni tudi v koordinacijo programov za mlade (Beočanin, 2011, 66).

Kakovostno mladinsko delo mora imeti jasen in celovit sistem za merjenje učinkov in beleženje rezultatov. Da je mladinsko delo kakovostno, se mora nenehno prilagajati potrebam mladih v lokalnem okolju. Vzpostavljen mora imeti jasen in celovit sistem za merjenje učinkov in beleženje rezultatov. Podvrženo mora biti nenehni refleksiji glede opravljenega dela ter se odzivati na izsledke novih raziskav, trendov in metod na področju mladinskega dela. Nenazadnje pa je za zagotavljanje kakovosti mladinskega dela potrebno nenehno izpopolnjevanje znanja, veščin in kompetenc mladinskih delavcev (Evropska listina o lokalnem mladinskem delu, 2019). Samo kakovostno mladinsko delo vpliva na uspešen razvoj mladih in lokalnih skupnosti, kjer se izvaja (Brady in Redmond, 2017; Brennan in drugi, 2007; Devlin in Gunning, 2009). Vzpostavljanje, ohranjanje in nadgradnja kakovosti mladinskega dela je možno le ob vključevanju vseh relevantnih deležnikov – nacionalnih vlad, ponudnikov mladinskega dela, raziskovalcev, izobraževalcev itd. (Evropska komisija, 2015, 15). Načela (kakovostnega) mladinskega dela zajemajo: inkluzivnost in odzivanje na potrebe, zanimanja in izkušnje različnih mladih; prostovoljno in aktivno participacijo ter odgovornost mladih; dojemanje mladih kot celostnih in sposobnih posameznikov; krepitev pravic mladih in opolnomočenja mladih; načrtovanje, priprava,

izvedba in evalvacija aktivnosti skupaj z mladimi; osnovanost na neformalnem in priložnostnem učenju; jasnost učnih ciljev, ki so relevantni za vključene mlade (Evropska komisija, 2015; Agdur, 2017).

Slovenija še ni oblikovala standardov kakovosti mladinskega dela, je pa to eden izmed ciljev Strateškega načrta Evropske agende za mladinsko delo v Sloveniji za obdobje do leta 2027/2032. Javni pozivi za sofinanciranje mladinskega dela sicer že sedaj skušajo zagotavljati financiranje kakovostnih programov s pogojem, da lahko mladinska organizacija kandidira za finančna sredstva, če ima status organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju. Ta status od organizacije pričakuje, da razmišlja o svoji viziji za dve leti v naprej, kar jo spodbuja k oblikovanju zastavljenega poslanstva in sledenju slednjemu. Raziskava o kakovostnem mladinskem delu in podpornem okolju za izvajanje kakovostnega mladinskega dela (Deželan in Vombergar, 2023) je pokazala, da predstavniki organizacij, ki v Sloveniji izvajajo mladinsko delo, v največji meri razumejo kakovostno mladinsko delo kot takšno, ki vzpostavlja podporno okolje za pomoč pri opolnomočenju/razvoju mladih. Obenem mora po njihovem mnenju direktno naslavljati mlade in se odzivati na njihove potrebe, želje in težave, uporabljati orodja za beleženje učinkov, se odzivati na družbeno realnost in slediti vodilu 'delati z mladimi za mlade'. Poudarjajo tudi, da je za zagotavljanje kakovostnega mladinskega dela potrebno zagotoviti neprekarne oziroma manj prekarne oblike zaposlitev mladinskih delavcev, nenehno usposabljanje mladinske delavce in imeti primerne prostorske in infrastrukturne možnosti za izvajanje mladinskega dela. Na problem kakovosti v mladinskem delu med drugim vpliva tudi proces komodifikacije, ki tudi na tem področju. Naš sogovornik tako ugotavlja, da je marsikdo prepričan, da »nekateri mladinsko delo vedno bolj ponujajo kot storitev, ki ima vedno manj procesnega pristopa« (Kampl, intervju, 2021, 19. maj). Toda namen mladinske organizacije naj ne bi bil ponujanje hipnih storitev oziroma dobrin, temveč uresničevanje dolgoročnega poslanstva. Slednje je lažje uresničevati organizacijam, ki imajo specifično poslanstvo in se financirajo predvsem iz rednih

sredstev (kot so npr. članarine pri tabornikih), medtem ko so organizacije, ki nimajo stalnega toka financiranja, v sedanji ureditvi odvisne predvsem od projektnega financiranja, zaradi česar se morajo prilagajati vsakokratnim razpisnim poudarkom. K prilagajanju poslanstva jih poleg tega sili tudi navedenost nekaterih uporabnikov, ki v okviru mladinskega dela želijo pridobiti specifično znanje ali veščine skozi določeno izobraževanje ali usposabljanje brez resne želje po dolgoročnem sodelovanju v okviru organizacije.

Kakovost mladinskega dela je tako precej odvisna od angažmaja posameznih organizacij ter od povezovanja in izmenjevanja znanj in izkušenj med posameznimi organizacijami. Pomembno vlogo pri tem imajo organizacije, katerih cilj je povezovanje različnih organizacij z namenom zagotavljanja razvoja mladinskega dela. Slednje uresničujejo z naslavljanjem

skupnih izzivov organizacij članic prek organizacije dogodkov, usposabljanj in izobraževanj za mladinske delavce. Izstopajoči organizaciji na tem področju sta Mladinski svet Slovenije (MSS) in Mladinska mreža MaMa. MSS je kot krovno združenje mladinskih organizacij na nacionalnem nivoju v devetdesetih letih je sodeloval pri ključnih idejah oblikovanja mladinskega sektorja in je na podlagi dobrih praks iz tujine v slovenski prostor tudi vnesel termin mladinskega dela. Skozi izdajo priročnikov za mladinske delavce in trenerje in skozi oblikovanje bazena trenerjev je prispeval teoretsko in praktično osnovo za izmenjavo znanj na tem področju. Vzpostavil je prve programe usposabljanj, ki so bili usmerjeni v kakovostno mladinsko delo, hkrati si je vzpostavljane kakovostnega mladinskega dela zadal kot eno izmed svojih temeljnih poslanstev ter je tudi deloval kot temeljni povezovalni element med organizacijami na tem področju. (Mladinski svet Slovenije, b. d.) Kasneje so se začele vzpostavljati nove organizacije s takim poslanstvom, verjetno najbolj vidna med njimi je *Mladinska mreža MaMa*, ki je bila ustanovljena na pobudo lokalnih mladinskih centrov. Je mrežna (nevladna) nacionalna organizacija, ki povezuje 50 mladinskih centrov iz različnih delov države z namenom medsebojne podpore, deljenja znanja in izkušenj pri odgovarjanju na potrebe mladih. Na eni strani želi v ospredje postavljati mlade, saj si prizadeva pri njih spodbujati aktivno participacijo v družbi, po drugi strani pa je njen namen krepitev kakovostnega mladinskega dela. (Mladinska mreža MaMa, b. d.) Kot najpomembnejši element kakovosti v mladinskem delu tako Hostnik prepozna človeški kapital, v katerega pa se po njenem mnenju s strani države še ne vlaga dovolj (Hostnik, osebni intervju, 2021, 19. maj):

Z nacionalne ravni se ne dela načrtno za kakovost in razvoj mladinskega dela. Največje kapacitete v sektorju so človeški kapital in na tem se ni naredilo v zadnjih petnajstih ali celo več letih nič. V kader je namreč treba vlagati, ga usposobiti. Imamo veliko usposabljanj na Erasmus+, ampak to je usposabljanje za mednarodno mladinsko delo. Kaj pa nacionalno, mikrookolje?

Pregled obravnavanih tem znotraj mladinskega dela

Mladinsko delo v praksi dejansko pomeni »delo mladih za mlade ali delo v korist mladih« (Beočanin, 2011, 51). Praksa mladinskega dela mora biti vzpostavljena v dialogu z mladimi in ostalimi deležniki, pretvoriti mora cilje v strategije in načrte, oblikovati pogoje za izvajanje kakovostnega dela, izmenjevati načrte, informacije o aktivnostih in izkušnje na lokalnem, sektorskem, nacionalnem in transnacionalnem nivoju ter primarno informirati, spodbujati in podpirati mlade ter evalvirati in zagotavljati vidnost rezultatov (Evropska listina o lokalnem mladinskem delu, 2019). je najpomembnejši organ na nacionalni ravni, ki načrtuje, organizira in izvaja ukrepe s področja mladinskega dela v Sloveniji in ki prek javnih pozivov za sofinanciranje programov mladinskega dela te tudi omogoča s finančno podporo. Na podlagi analize prednostnih področij in poudarkov posameznih javnih pozivov za sofinanciranje programov mladinskega dela, ki jih je urad objavil – najprej vsakoletno, nato na dve leti – lahko prepoznamo razvoj najbolj podprtih tem znotraj programov mladinskega dela v Sloveniji. Prepoznane prednostne teme v posameznih letih so povezane tako z nacionalnim kot tudi z nadnacionalnim (evropskim) družbenim kontekstom ter javnopolitičnimi kampanjami specifičnega časa.

Poudarek poziva v letu 2007 se nanaša na evropsko mladinsko kampanjo Sveta Evrope za spodbujanje raznolikosti, človekovih pravic in participacije Vsi drugačni, vsi enakopravni. V letu 2008 se je ostal poudarek na omenjeni evropski mladinski kampanji Sveta Evrope, hkrati pa je bila pozornost usmerjena tudi na evropsko leto medkulturnega dialoga, kar vključuje teme medkulturnega dialoga med mladimi, vključno z vzpodbujanjem participacije mladih z manj priložnostmi. V letu 2009 je poziv za prednostna področja izpostavil aktivno participacijo mladih, mladinsko informiranje in svetovanje, prostovoljno delo mladih, priznavanje in vrednotenje neformalnega in priložnostnega učenja, mobilnost mladih in raziskovalno delo mladih. Z letom 2010 se kot nova prednostna področja obravnava tudi enake možnosti in socialno vključenost mladine, mednarodno mladinsko delo, boljše poznavanje mladine ter zdravje in dobro počutje mladine, v letu 2011 pa nadaljuje s prostovoljnimi mladinskimi aktivnostmi ter obravnavo Evropske prostovoljske službe, projekti čezmejnega sodelovanja in vključevanja v evropsko leto prostovoljstva. Kot novo prednostno področje poziv dodaja tudi evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, ki se je odvil v letu 2012. Tega leta je poziv dodatno obravnaval, poleg medgeneracijske solidarnosti v okviru evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, tudi strukturirani dialog z mladimi.

V letu 2013 je prednostno področje kot odziv na gospodarsko in finančno krizo postala tudi zaposljivost mladih, hkrati pa se je poziv osredotočal na strukturirani dialog z mladimi ter aktivno državljanstvo v okviru evropskega leta državljanov 2013. V letu 2014 se je ob zaposljivosti mladih in strukturiranem dialogu z mladimi dalo poudarek programom, ki so sledili vsebinam Evropskega mladinskega gibanja proti sovražnemu govoru. Poleg tega so se kot prednostna področja izpostavila tudi tista, ki so prispevala k uresničevanju ciljev poglavja Mladi in družba Resolucije o nacionalnem programu za mladino 2013–2022 (NMP). Leta 2015 je poziv kot prednostno področje v okviru prostovoljnega dela mladih obravnaval mednarodne prostovoljske projekte, sofinancirane s strani programa Erasmus+ (Evropska prostovoljska služba, mednarodne mladinske izmenjave itd.), hkrati pa ohranil poudarek tudi na uresničevanju ciljev poglavja Mladi in družba v NPM. V prvem javnem pozivu, ki je naslovil dveletno obdobje 2016 in 2017, se je prednostno obravnavalo odziv na begunsko problematiko, hkrati pa se je ohranilo poudarek na uresničevanju ciljev poglavja Mladi in družba iz NPM. Poziv za leti 2018 in 2019 je bil ponovno zaznamovan z begunsko problematiko in uresničevanjem, ciljev poglavja Mladi in družba iz NPM, medtem ko je poziv za leti 2020 in 2021 predvsem zajemal odziv na tematike sovražnega govora, radikalizacije in integracije mladih, ki niso vključeni v izobraževanje ali na trg dela ter podnebne in okoljske izzive v skladu z izhodišči, ki jih je pripravila Evropska komisija. Poudarek na uresničevanju ciljev poglavja Mladi in družba iz NPM se je ohranil. Poziv iz leta 2022, za sofinanciranje programov mladinskega dela v letih 2022 in 2023, je ohranil temeljni poudarek na poglavju Mladi in družba iztekajočega NPM, hkrati pa se usmeril na zagotavljanje enakih možnosti za participacijo v družbi, predvsem ko gre za mlade z manj priložnostmi, ter aktivnosti, ki so koristne za družbo in pomenijo odziv na najbolj pereče tematike (npr. sovražni govor, radikalizacijo mladih, integracijo t. i. NEET itd.). Zadnji poziv (za leti 2024/25) k izpostavljenim tematikam prejšnjega razpisa dodaja še podnebne izzive.

Iz pregleda javnih pozivov lahko takoj ugotovimo, da se od leta 2014 naprej pozivi za sofinanciranje programov mladinskega dela opirajo na poglavje Mladi in družba iz NPM, kar kaže na zelo jasno zavedanje pomena javnih pozivov za implementacijo NPM, predvsem ko gre za vertikalno mladinsko politiko. Tako so spodbujanje participacije in zastopanosti mladih žensk in moških, spodbujanje ustanavljanja in razvoja organizacij v mladinskem sektorju in razvoja ključnih področij mladinskega sektorja ter zagotavljanje delovanja neorganizirane mladine, spodbujanje vključevanja v mednarodno mladinsko delo in učnih mobilnosti v mladinskem sektorju ter njihova krepitev in spodbujanje prostovoljstva med mladimi postale teme, ki so dobile jasen finančen instrument, kljub temu, da so se kot relevantne teme pojavljale že v zgodnejših pozivih. Prednostna področja in poudarki, ki so se pojavljali v posameznih pozivih za sofinanciranje mladinskega dela, so pomembno oblikovali (in omejevali) delovanje organizacij, ki se ukvarjajo z mladinskim delom, saj je njihovo delovanje močno odvisno od javnega financiranja. To sovпада z ugotovitvijo, da če je bilo mladinsko delo nekoč »usmerjeno predvsem v prostočasne aktivnosti mladih, pa je v zadnjem času podrejeno predvsem temu, da mora aktivno odgovarjati ali na probleme posameznic in posameznikov ali pa na probleme družbe« (Jarc, osebni intervju, 2021, 20. april) in za kakovostno pristopanje k temu potrebuje zadostna sredstva. Tematska usmerjenost javnih pozivov kaže na željo urada za mladino po družbeni intervenciji mladinskega dela, saj se je npr. v obdobju velike gospodarske krize pred približno desetletjem mladinsko delo usmerjalo predvsem v zaposlovanje in zaposljivost mladih. Po mnenju sogovornika Debeljaka je bilo v tistem času to ključno in osrednje vprašanje mladih, ki je moralo imeti prednost pred ostalimi nerazrešenimi problemi mladih, ki naj bi se naslovili lažje, če bi mladi imeli zaposlitev. Tako Debeljak pravi, da »če je dobra zaposlovalna politika, potem ne potrebujemo še posebne stanovanjske politike.« (Debeljak, osebni intervju, 2021, 10. maj). V mladinskem delu tako prepozna sistemski mehanizem, ki naslavlja največje izzive mladih, kar pa predstavlja tudi prenos odgovornosti za sistemske probleme mladih na mladinsko delo. V tem mnogi vidijo problem, saj po njihovem mnenju reševanje sistemskih težav ni temeljno poslanstvo mladinskega dela in tudi ne primarna naloga mladinskega sektorja. Tako druga sogovornica (Jarc, osebni intervju, 2021, 20. april) ugotavlja, da je v času krize:

[...] veliko institucij, ne samo v Sloveniji, ampak predvsem na evropski ravni, nalagalo odgovornost za reševanje brezposelnosti mladih na mladinske organizacije in seveda s tem tudi pogojevalo sredstva. To pomeni, da se je fokus veliko organizacij, ki se s to tematiko prej sploh niso ukvarjale, spremenil, in sicer samo zato, da so seveda sploh lahko prišle do sredstev. Seveda mora v določeni meri mladinsko delo odgovarjati na izzive družbe in na potrebe mladih. A če spreminja svoje poslanstvo, ker ni primernih nacionalnih politik in se ta odgovornost prenese na mlade prostovoljke in prostovoljce, ki morajo reševati svoje vrstnike, je to absurdno. Mladinsko delo se lahko ukvarja tudi z razvojem politik. A to ne sme biti v celoti breme mladinskega dela.

Podobno na omenjen razvoj mladinskega dela gleda Hostnik (Hostnik, osebni intervju, 2021, 19. maj), ki pravi:

V zadnjih letih so šli vsi projekti v smer, da moramo usposablјati mlade za zaposlitev – da najdejo čim prej zaposlitev. To nas je zelo odvrnilo od fokusa in glavnega poslanstva mladinskega dela. Naredili smo zelo veliko usposablјanj, ni pa bilo zadaj konkretne prakse, ki bi jim jo lahko ponudili. Razpisodajalci, ki dajejo te projekte, razmišljajo v napačni smeri. V prihodnje bo treba razmišljati v smeri pridobivanja kompetenc in veščin mladih, ne samo skozi teoretično usposablјanje, ampak skozi prakso.

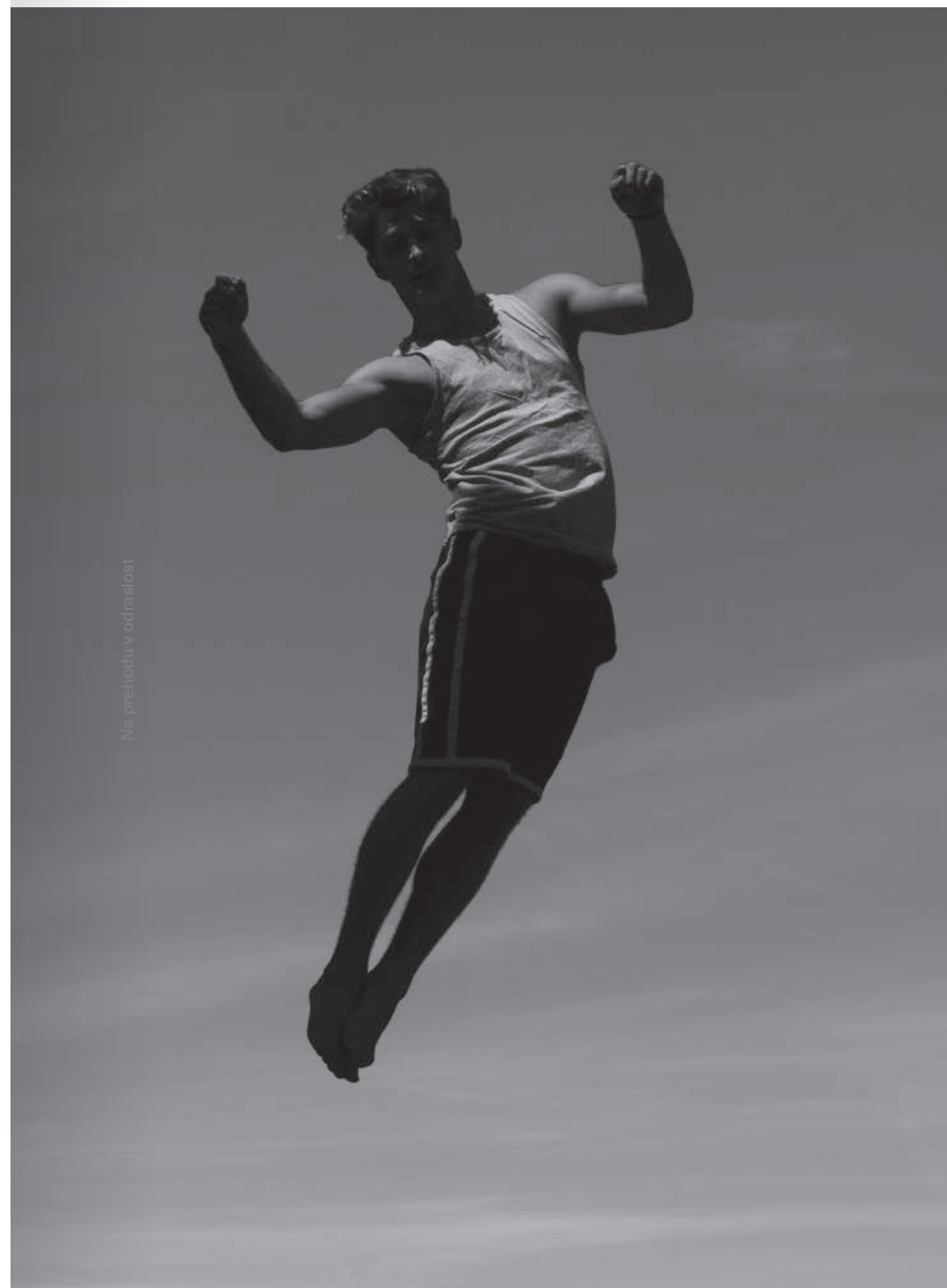
Trenutne razprave v zvezi z digitalnim in zelenim prehodom prav tako napovedujejo trende v mladinskem delu, in sicer v smeri digitalizacije in okoljevarstva. Poleg močnega poudarka na digitalnem mladinskem delu se zaradi stanja, ki ga je povzročila ali poglobila epidemija covid-19, obeta tudi precejšen premik v smeri duševnega zdravja mladih. Zupan pa ob razpravljanju o dolgoročnih trendih na področju mladinskega dela tudi poudarja, da bosta v mladinskem delu postajali še pomembnejši temi participacija in mladinski dialog: »Čas je, da se državljani pričnejo zavedati svojih pravic in odgovornosti, vključno s tem, da je zaželena njihova aktivna participacija pri stvareh, ki morajo pripeljati do nekih družbenih sprememb.« (Zupan, osebni intervju, 2021, 21. april)

Izzivi mladinskega dela v Sloveniji

»Izzivov v mladinskem delu ne bo nikoli zmanjkalo.«
(Zupan, osebni intervju, 2021, 21. april)

Leta 2020 sprejeta *Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o okviru za vzpostavitev evropske agende za mladinsko delo* med drugim izpostavlja izzive mladinskega dela v Evropi. Eden izmed izzivov je še vedno potreba po skupni opredelitvi tega, kaj je mladinsko delo, kar v resnici lahko prevedemo v potrebo po skupnem konceptualnem okviru mladinskega dela. Ob tem pa poudarja tudi, da je treba zagotoviti tudi prostore za izvajanje mladinskega dela, ki morajo biti varni, dostopni, odprti in avtonomni, kar velja za enega izmed temeljnih izzivov tudi v Sloveniji. Predstavniki organizacij, kjer izvajajo mladinsko delo, poudarjajo, da so prostori, kjer delujejo, mnogokrat premajhni, neprimerni (vključno s prevelikimi mesečnimi stroški, ki jih zahteva njihovo vzdrževanje) in da ne omogočajo izvajanja raznolikih ali vzporednih aktivnosti. Ob tem opozarjajo na pereč problem pridobivanja nujne opreme, saj po njihovih izkušnjah noben primeren razpis ne omogoča nakupa nujne oziroma osnovne opreme, ki je potrebna za izvajanje mladinskega dela (npr. pohoštvo, računalniki). Poročajo, da je večina tovrstne opreme, ki jo uporabljajo, donirane oziroma njihova zasebna lastnina (Deželan in Vombergar, 2023). Razloge za prostorsko in infrastrukturno podhranjenost mladinskega dela v Sloveniji gre iskati v nizki prepoznavnosti mladinskega dela in predvsem njegovih pozitivnih učinkov na družbeno življenje, kar opaža tudi naš sogovornik, ki meni, da v Sloveniji »manjka mentaliteta zaznavanja mladinskega dela kot pomembnega za življenje lokalne skupnosti« (Šarman, osebni intervju, 2021, 14. april).

Resolucija Sveta nadalje poudarja, da je potrebno zagotavljati dovolj sredstev za usposablјanje in izobraževanje mladinskih delavcev, kar je predpogoj za kako-

Na prehodu v odraslost

vostno izvajanje mladinskega dela. Področje mladinskega dela namreč zahteva nenehni razvoj kadrov, kakor tudi ostala profesionalna področja, še posebej če se ukvarjajo z aktualnimi družbenimi problemi. Sicer profesionalno znanje sčasoma zastari, stagnira in ni sposobno na takojšnje odzivanje na zaznane probleme mladih. Za kakovostno mladinsko delo je potrebno tudi vlagati v raziskovalno in razvojno dela in tako »izvajati raziskave, vendar brez ustvarjanja nepotrebne birokratskega bremena« (Svet Evropske unije, 2020), saj je le na podatkih utemeljena politika krepitve mladinskega dela, bodisi v kontekstu raziskovanja izzivov mladih bodisi v kontekstu profesionalnega razvoja mladinskih delavcev, učinkovita pot do prepoznavne in krepitve mladinskega dela. Velik izziv pri izvajanju mladinskega dela, tako v Evropi na splošno kot tudi v Sloveniji, pa je tudi sodelovanje med »ponudniki mladinskega dela in oblikovalci mladinske politike /.../ in trajnostne strukture« (Svet Evropske unije, 2020), kar se kasneje prevede tudi v probleme s primernim financiranjem mladinskega dela. Velik problem financiranja mladinskega dela v Sloveniji je povezan s tem, da so organizacije velikokrat povsem odvisne od projektnega financiranja, saj je »projektno financiranje pogosto edina možnost mladinskih organizacij za preživetje« (Skrinar, osebni intervju, 2021, 6. maj). Ob tej preživetveni taktiki pa so mladinske organizacije pogosto prisiljene zanemariti izpolnjevanje svojega poslanstva, kar jih dolgoročno tudi vse bolj odmika od nekaterih načel mladinskega dela, saj postajajo vse bolj storilnostno naravnane (npr. prevzemanje kadrovskih funkcij). Predstavniki nevladnih organizacij (mladinskih centrov in drugih NVO), ki izvajajo mladinsko delo, poročajo, da svoje delovanje financirajo iz zelo različnih virov, in sicer iz sredstev EU – prek razpisov Erasmus+: Mladina in Evropska solidarnostna enota (do 90 %) –, iz sredstev lokalne skupnosti (10–50 %), Urada RS za mladino (5–10 %), razpisov drugih ministrstev in lastnih sredstev. Večina organizacij črpa sredstva s strani vseh navedenih financerjev, financiranje pa je večinoma projektno, torej kratkoročno (Deželan in Vombergar, 2023).

Težava financiranja mladinskega dela ni le v tem, da gre pretežno samo za projektno financiranje, ampak tudi, da je način razdeljevanja obstoječih sredstev neoptimalen. Šarman namreč poudarja, da »če bo financiranje ostalo takšno, kot je, razvoja lokalnega mladinskega dela ne bo« (Šarman, osebni intervju, 2021, 14. april). Glede na to, da je mladinsko delo vedno predvsem lokalno, sogovornik meni, da bi bilo smiselno v razdeljevanje sredstev v večji meri vključiti občine, te pa bi državna sredstva za mlade pridobivale na podlagi različnih kazalnikov, tudi števila mladih v občini. Po njegovem mnenju je trenutni način razdeljevanja sredstev močno naklonjen tistim organizacijam, ki imajo znanje in kompetence za dostopanje do sredstev, kar ni nujno povezano z dobrim mladinskim delom v praksi. Seveda je pri tem potrebno opomniti, da profesionalizacija enega področja dela pogosto pomeni tudi profesionalizacijo na drugih področjih, hkrati pa tudi to, da so takšni kazalniki lahko pristranski. Posamezne občine imajo na primer lahko močno razvite storitve za mlade zunaj mladinskega dela in posledično tudi ob večjem številu mladih ni takšnega pritiska na samo mladinsko delo. Je pa dejstvo, da bi bližanje procesov razdeljevanja sredstev lokalni ravni pomenilo tudi približanje lokalnim specifikam mladinskega dela v teh okoljih, kar bi ga implicitno lahko naredilo tudi bolj učinkovitega. Takšni premisleki sicer niso novi, saj je URSM že leta 2005, ko se je pripravila Strategija URSM na področju mladinske politike do leta 2010 prepoznal, da so (Urad RS za mladino, 2005):

[...] dejavnosti na lokalnem nivoju [...] vse preveč odvisne od strategij financiranja po načelu »od zgoraj«, kar onemogoča načrtovanje na dolgi rok, to pa posledično vpliva na padec motiviranosti, zavira resnejše dolgoročno načrtovanje in kontinuirano delovanje mladinskega dela. Z vidika zagotavljanja kakovosti mladinskega dela v Sloveniji na dolgi rok to vsekakor ni perspektivno stanje.

Kot kaže je ta izziv že dolgo prepoznan tako na ravni političnih odločevalcev kot tudi pri tistih, ki so izvajalci mladinskega dela. Zdi se, da je potrebna zgolj skupna volja ključnih deležnikov za ureditev tega področja na način, ki bo v večji meri prisluhnil lokalnim potrebam mladih po mladinskem delu ter hkrati tudi strateško naslavljal sistemske izzive mladinskega dela, ki se kažejo v njegovi prepoznavnosti in profesionalizaciji.

Velik izziv mladinskega dela v Sloveniji je tudi prekarnost zaposlitev, kar je povezano z negotovim financiranjem mladinskega dela. Zaradi prekarnosti se kader hitro menjuje, kar vpliva tudi na kakovost mladinskega dela.

Izziv na področju mladinskega dela je, poleg vzpostavljanja standardov kakovosti in zagotavljanja kakovostnega mladinskega dela, tudi prepoznavnost mladinskega dela izven sektorja. Ker je le-ta po ocenah predstavnikov sektorja še vedno nizka, je povezovanje in sodelovanje s formalnim izobraževanjem majhno. Zaželeno bi bilo, da mladi tudi v šoli spoznajo možnosti udejstvovanja v aktivnostih za mlade izven šole, saj lahko v te prostore zahajajo in kakovostno preživljajo prosti čas tudi, ko zaključijo šolanje. Mladinsko delo je pred velikim izzivom, kako doseči različne deležnike in dvigniti svojo prepoznavnost skozi uspešno komuniciranje svojih učinkov in pomena za mlade, lokalno skupnost in širšo družbo. Večja prepoznavnost mladinskega dela bi, po mnenju predstavnikov organizacij, ki delajo z mladimi v mladinskih centrih in drugih nevladnih organizacijah, vodila tudi v večjo podporo mladinskemu delu na nacionalni in lokalni ravni (Deželan in Vombergar, 2023).

Leto 2020 je bila zaradi epidemije covid-19 večina aktivnosti preseljena na splet, vključno z precejšnjimi deli korpusa mladinskega dela. V luči tega so se razprave o pomenu digitalnega mladinskega dela kot odziva na duh časa, ki so sicer bile prisotne že v predkoronski dobi, še okrepile. S tem pa se je odprla tudi past, da se prične na digitalno mladinsko delo gledati kot na substitut mladinskemu delu, ki ga poznamo od prej. Tako meni tudi Šarman, ki pravi, da digitalno mladinsko delo ne sme postati nadomestek mladinskega dela, ki se odvija z živo interakcijo med udeleženci. »Mislim, da je digitalno mladinsko delo lahko zelo koristna, a ne prevladujoča metoda v mladinskem delu.« (Šarman, osebni intervju, 2021, 14. april). To dejansko pomeni, da je situacijski razvoj enega področja mladinskega dela privedel do nuje po temeljitem premisleku o smeri razvoja mladinskega dela. Dejstvo namreč je, da poti nazaj ni, golo pristajanje na tehnološki determinizem pa seveda neizogibno vodi v pogubo. Tako je prepričana tudi Zupan, ki meni, da se bodo v sektorju slej kot prej zaradi omenjenih sprememb začele pojavljati tudi nove organizacije, ki bodo v večji meri koristile nove metode in naslavljele nove izzive mladih. Ključno za akterje znotraj mladinskega dela pa bo, da se zavzame miselnost, da »mladinsko delo ne more biti statično, ampak se razvija in raste skupaj z ljudmi ter z vsebinami, ki nas obdajajo« (Zupan, osebni intervju, 2021, 21. april).

Stanje mladega posameznika v današnji družbi je potrebno razumeti skozi družbeni kontekst, v katerem mlada oseba prebiva. Mladi danes živijo v dobi ne-nehnih družbenih kriz, ki se odsevajo na njihovih življenjih, prav tako pa tudi na prihodnost več ne gledajo z gotovostjo, kot na obljubo oziroma nekaj, do česar so upravičeni, ampak kot grožnjo (Galimberti, 2009, 21–22). Zato je še posebej pomembno, da imajo mladi v času velikih negotovosti in nelagodja, ki je družbenega in kulturnega izvora, oporne stebre, prek katerih lahko najdejo smisel in snujejo svoje življenjske cilje. Mladinski delavci in mladinsko delo so lahko zato v teh časih eden izmed izjemno pomembnih akterjev v življenju mladega človeka. Toda brez primerne in potrebne podpore države oziroma javnih oblasti mladinski delavci ne bodo zmogli nuditi mladim potrebne podpore in spodbude. Podpora organizacij mladinskega dela pa dejansko pomeni tudi njihovo večjo vključenost v oblikovanje politik oziroma, kot ugotavlja naša sogovornica (Jarc, osebni intervju, 2021, 20. april):

To ne pomeni samo, da se mlade obvešča o zadevah, da se jih morda informira o že sprejetih dokumentih, ampak da se jih vključi v vse procese oblikovanja teh dokumentov in spremljanja, izvajanja ukrepov, torej tudi pri njihovi implementaciji in evalvaciji. Torej, da imajo mladi pri vsem tem ne samo vlogo opazovalca ali svetovalca, ampak več možnosti za soodločanje.

Podatki raziskave Mladina 2020 (Lavrič in Deželan, 2021) bi morali biti za oblikovalce politik širše, ne samo na področju mladine, pretresljivi. Pokazali so namreč, da se je več kot štiri petine mladih pripravljenih trajno izseliti v drugo državo Evrope, če bi jim to nudilo boljše življenjske možnosti. Za boljše življenje pa se niso pripravljeni preseliti le na »varno« razdaljo, v katero izmed drugih članic EU. Več kot polovica se jih je namreč v iskanju boljših življenjskih pogojev pripravljena trajno izseliti na drugo celino. To zgolj kaže na to, da mladinsko delo potrebujemo bolj, kot si mislimo. In ne za to, da bi to ustvarjalo priložnosti za mlade, da ti ne bi odhajali v tujino, na druge celine, s trebnom za kruhom. Predvsem gre za to, da ta podatek kaže na izjemno stopnjo obupanosti mladih, ki so pripravljeni v marsičem prilagoditi svoje življenjske načrte v želji, da bi dostojno živeli. To pa ustvarja tudi niz potreb in duševnih stanj, ki jih med drugim lahko naslovi tudi ali celo zgolj mladinsko delo. Zato, glede na številke, verjetno danes potrebujemo mladinsko delo bolj kot kadarkoli.

Iztočnice za prihodnost:

- Potrebno bi bilo nadaljevati z resnimi napori za profesionalizacijo mladinskega dela po meri standardov profesionalizacije poklicev in ne parcialnih interesov nekaterih posameznikov in organizacij, kar vključuje vse javno veljavne koreake pridobivanja in priznavanja stopenj izobrazbe, področnih kvalifikacij ter sistemov zagotavljanja kakovosti. Ta bo lahko prispevala k poklicnemu razvoju mladinskih delavcev, zagotavljanju večje kakovosti mladinskega dela ter posledično k priznavanju rezultatov mladinskega dela. V zvezi s tem je potrebno opraviti premislek o vzpostavitvi formalnega izobraževanja na področju mladine in mladinskega dela v obliki: (a) javno veljavnih akreditiranih izobraževalnih programov z oblikovanjem in akreditacijo javnega izobraževalnega programa; (b) sistematične ureditve neformalnega izobraževanja za mladinske delavce, ki

bo komplementarno formalnemu izobraževanju; (c) nadgradnje obstoječe nacionalne poklicne kvalifikacije mladinski delavec in okrepitve njene promocije.

- Za celovit razvoj mladinskega dela je potrebno oblikovati in sprejeti standarde in smernice kakovosti v mladinskem delu, kjer se bo izpostavilo tudi načela kakovostnega mladinskega dela.
- Za merjenje doseganja ciljev kakovostnega mladinskega dela je potrebno vzpostaviti mehanizme za spremljanje izvajanja mladinskega dela v kvalitativnem in ne le kvantitativnem smislu ter merjenje učinkov mladinskega dela. Potrebno je okrepiti tudi raziskovanje učinkov na skupnost, kar pomeni vključevanje relevantnih deležnikov v skupnosti v pridobivanje teh podatkov. Ob tem je pomembno, da se mladinske delavce razbremenijo poskusov merjenja učinkov njihovega dela ter se za slednje zagotovi sredstva strokovnjakom in raziskovalnim skupinam.
- Za kontinuiran razvoj področja je potrebno zagotoviti ustrezno in stabilno financiranje mladinskega dela, ki bo omogočalo strateški razvoj in profesionalizacijo organizacij mladinskega dela. To bi moralo biti vzpostavljano na način, da organizacije, ki delajo z mladimi, lahko sledijo svojim strateškim usmeritvam in jih ne opuščajo z namenom doseganja razpisnih kriterijev in prioritarnih področij.
- Za zagotavljanje zelenih učinkov mladinskega dela in za izvajanje kakovostnega mladinskega dela je potrebno zagotoviti podporno okolje, ki omogoča ustrezne oblike zaposlitev mladinskih delavcev, ki se morajo odmakniti od trenutno prevladujočih prekarnih zaposlitev (vezanih na kratkoročne projekte).
- Za zagotovitev primernih pogojev za mladinsko delo je potrebno tudi zagotoviti ustrezne fizične in virtualne prostore za izvajanje mladinskega dela, ki bodo mladim dostopni, prav tako pa omogočiti sredstva za nakup osnovne opreme za vodenje organizacije in izvajanje mladinskega dela.
- Za zagotavljanje ustreznega financiranja se mora poskrbeti za dvig prepoznavnosti mladinskega dela. Slednje bo pripomoglo tudi k dobri podobi mladinskega dela in premagovanju predsodkov v zvezi z njim.
- Mladi morajo biti kot tisti, katerim je mladinsko delo namenjeno, vključeni v vse faze razvoja projektov mladinskega dela, vključno z zasnovo projektov in izbiro tem, s katerimi se bodo ukvarjali.
- Potrebno je okrepiti informiranje mladih o možnostih in priložnostih, ki jih nudi mladinsko delo, kar pomeni tudi vzpostavitev bolj neposrednega dostopa do širše populacije mladih, ki se jo mora nagovarjati skozi kanale, ki so mladim blizu.
- Organizacijam, ki izvajajo mladinsko delo, je potrebno omogočiti možnost krepitve usposobljenosti oziroma kadrov s pomočjo javno veljavnih in kakovostnih izobraževalnih programov in usposabljanj, da bi se lahko soočale z naraščajočimi potrebami mladih.

Na prehodu v odraslost

- Agdur, J. (2017). Assuring the quality of youth work. V Schild, H., Connolly, N., Labadie, F., Vanhee, J. in H. Williamson (ur.). *Thinking seriously about youth work. And how to prepare people to do it*. Council of Europe Publishing. <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/thinking-seriously-about-youth-work>
- Baizerman, M. (1996). Youth work on the street: Community's moral compact with its young people. *Childhood – A Global Journal of Child Research*, 3(2), 157–165. <https://doi.org/10.1177%2F0907568296003002003>
- Baldrige, B. J. (2018). On educational advocacy and cultural work: Situating community-based youth work[ers] in broader educational discourse. *Teachers College Record*, 120(2). <https://www.tcrecord.org/books/exec.asp?ContentID=21990>
- Beočanin, T. (2011). Mladinsko delo. V P. Pucelj Lukan (ur.), *Mladinsko delo v teoriji in praksi* (str. 49–68). Mladinski svet Slovenije.
- Brady, B., Canavan, J., in Redmond, S. (2016). Bridging the gap: Using Veerman and Van Yperen's (2007) framework to conceptualise and develop evidence informed practice in an Irish youth work organisation. *Evaluation and Program Planning*, 55, 128–133. <http://dx.doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2016.01.003>
- Brady, B., in Redmond, S. (2017). Connecting research and practice: Perspectives on the role of manualized programs in youth work. *Child & Youth Services*, 38(3), 252–268. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2017.1326306>
- Brennan, M. A., Barnett R. V. in Baugh, E. (2007). Youth involvement in community development: implications and possibilities for extension. *Journal of Extension*, 45(4). <https://archives.joe.org/joe/2007august/a3.php>
- Coburn, A. (2011). Building social and cultural capital through learning about equality in youth work. *Journal of Youth Studies*, 14(4), 475–491. <https://doi.org/10.1080/13676261.2010.538041>
- de St Croix, T. (2018). Youth work, performativity and the new youth impact agenda: getting paid for numbers? *Journal of Education Policy*, 33(3), 313–438. <https://doi.org/10.1080/02680939.2017.1372637>
- Devlin, G., in Gunning, A. (2009). *The purpose and outcomes of youth work: Report to the Youth Services Interagency Group*. Irish Youth Work Press. <http://www.cdysb.ie/Files/The-Purposes-and-Outcomes-of-Youth-Work.aspx>
- Deželan, T., Babič, K. in Vombergar, N. (2024). *Nacionalno poročilo o implementaciji in učinkih programa Erasmus + na področju mladine v Sloveniji: delovna verzija*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Deželan, T., in Vombergar, N. (2019). *Miti in resnice o mladinskem delu: učinki (lokalnega) mladinskega dela: Pregled literature*. MOVIT. http://www.movit.si/fileadmin/movit/0ZAVOD/Publikacije/Tematske/2019_Miti_o_mladinskem_delu.pdf
- Deželan, T., in Vombergar, N. (2023). *Kakovostno mladinsko delo in podporno okolje za izvajanje kakovostnega mladinskega dela: Poročilo o raziskavi* (interno gradivo Državne strokovne delovne skupine za dvig kakovosti in prepoznavnosti mladinskega dela).
- Dunne, A., Ulicna, D., Murphy, I., in Golubeva, M. (2014). *Working with young people: the value of youth work in the European Union*. Brussels: European Commission. https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf
- Edinburgh Youth Work Consortium. (2015). *Universal youth work. A critical review of the literature*. University of Edinburgh. <https://www.youthlinkscotland.org/media/1112/youth-work-literature-review-final-may-2015.pdf>
- European Commission. (2015). *Quality Youth Work: A common framework for the further development of youth work: Report from the Expert Group on Youth Work Quality*

- Systems in the EU Member States*. https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf
- Galimberti, U. (2009). *Grozljivi gost: nihilizem in mladi*. Modrijan.
- Gormally, S., in Coburn, A. (2014). Finding Nexus: connecting youth work and research practices. *British Educational Research Journal*, 40(5), 869–885. <https://doi.org/10.1002/berj.3118>
- Lardier, D. T. Jr., Herr, K. G., Garcia-Reid, P., in Reid, R. J. (2018). Adult youth workers' conceptions of their work is an under-resourced community in the United States. *Journal of Youth Studies*, 21(8), 1029–1044. <https://doi.org/10.1080/13676261.2018.1442563>
- Lavrič, M., in Deželan, T. (ur.) (2021). *Mladina 2020 : položaj mladih v Sloveniji*. 1. izd. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba; Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2021.
- Lee, F. F. L. (1999). Empowerment Model in Youth Work. Asia Pacific. *Journal of Social Work and Development*, 9(2), 96–103. <https://doi.org/10.1080/21650993.1999.9756118>
- Mladinska mreža MaMa. (b. d.) <https://www.mreza-mama.si>
- Mladinski svet Slovenije. (b. d.). <http://mss.si/>
- Pazlar, N. (2009). *Profil mladinskega delavca v Sloveniji danes in v prihodnosti* (diplomsko delo). <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/pazlar-nina.pdf>
- Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 – ReNPM13–22. (2013). Sprejeta v Državnem zboru Republike Slovenije, 24. oktobra. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO93>
- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2023). *Resolucija o Nacionalnem programu za mladino za obdobje 2023–2032, Predlog predpisa*. <https://e-uprava.gov.si/si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=16045>
- Svet Evropske unije. (2010). Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o mladinskem delu. *Uradni list Evropske unije (2010C 327/1)*. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:327:0001:0005:SL:PDF>
- Svet Evropske unije. (2020). Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o okviru za vzpostavitev evropske agende za mladinsko delo. *Uradni list Evropske unije (2020/C 415/01)*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42020Y1201(01)&from=SL)
- Urad Republike Slovenije za mladino. (2005). *Strategija Urada RS za mladino na področju mladinske politike do leta 2010*. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino.
- Williamson, H. (2017). Collecting and using youth development outcomes data to improve youth work practice. *Queensland Review*, 24(1), 123–128. <https://doi.org/10.1017/qre.2017.15>
- YouthLink Scotland. (2017). *National youth work strategy 2014/19: Interim report – July 2017*. Edinburgh: YouthLink Scotland. <https://www.youthlinkscotland.org/media/1824/national-youth-work-strategy-interim-report-july-2017.pdf>
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju – ZJIMS. (2010). Sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije, v veljavi od 12. junija. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5834>
- Zakon o mladinskih svetih – ZMS. (2000). Sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije, v veljavi od 16. avgusta. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2614>
- Zakon o političnih strankah – ZpoIS. (1994). Sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije, v veljavi od 8. avgusta. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO359>
- Zubulake, D. M. (2017). Building blocks of professionalism. *Journal of Youth Development*, 12(1), 8–17. <https://doi.org/10.5195/jyd.2017.483>